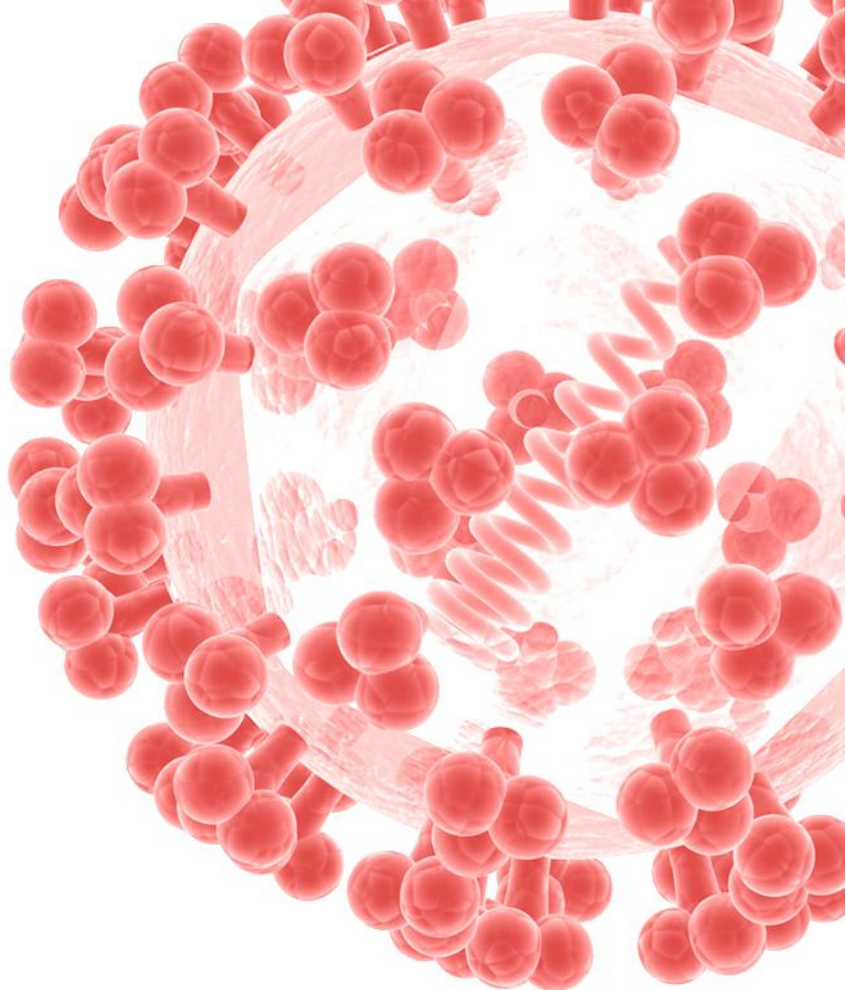

**Govern
de les Illes Balears**

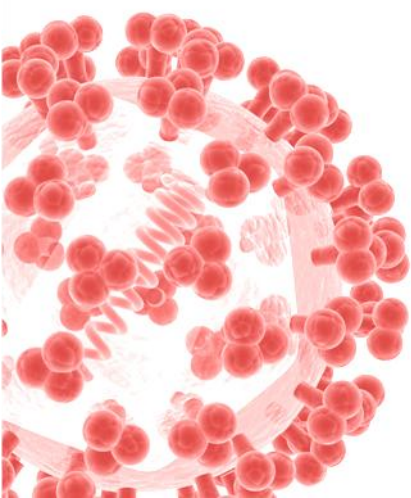
Conselleria de Salut
Direcció General de Salut Pública
i Participació

VIH/SIDA

I COMUNITAT EDUCATIVA

Informació per a professionals de l'àmbit educatiu

**Coordinació Autònoma de VIH/Sida i
Infeccions de Transmissió Sexual**

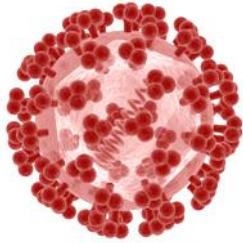
INDEX

Aspectes generals sobre el VIH i la Sida	3
• Què és el VIH i la SIDA?	3
• Com es transmet el VIH?	3
• Com no es transmet el VIH?	4
• Com es diagnostica el VIH?	5
• Hi ha curació pel VIH/SIDA?	7
La convivència en els centres educatius i el VIH/SIDA	6
• Els infants i adolescents infectats	6
• El personal docent i no docent infectat	6
Mesures de prevenció universal de les infeccions	7
• Higiene personal	7
• Higiene general del centre educatiu	7
• Higiene de la roba	7
• Les ferides amb sang	7
• Eliminació de residus	9
Protecció de les persones infectades pel VIH/SIDA	9
• Actitud davant de les persones infectades	9
• Coneixement de l'estat de salut respecte al VIH	9
• Dret a la intimitat i la confidencialitat	10
Per a més informació	11
Bibliografia	12

ASPECTES GENERALS SOBRE EL VIH I LA SIDA

Què és el VIH i la Sida?

El **VIH és un virus** (**V**irus de la **I**mmunodeficiència **H**umana) que actua sobre la funció dels limfòcits CD4 -glòbuls blancs del sistema immunitari- i els converteix en agents reproductors dels virus. D'aquesta manera destrueix les defenses de l'organisme de forma lenta i progressiva.

La infecció pel VIH és manifesta en les fases següents:

- **Primoinfecció:** els dies posteriors a la infecció, algunes persones poden manifestar símptomes inespecífics, que poden semblar els d'una grip.
- **Infecció asintomàtica:** durant un període de temps llarg (anys), les persones infectades pel VIH no presenten cap símptoma, el que fa que algunes d'elles ignoren que estan infectades i, per tant, poden transmetre el virus a altres persones sense saber-ho.
- **Infecció amb símptomes menors:** com a conseqüència de la disminució progressiva de les defenses apareixen una sèrie de símptomes: diarrees persistents, suors nocturnes, febre, pèrdua de pes, augment de la mida dels ganglis limfàtics...
- **Infecció greu (SIDA):** la pèrdua de pes, la suor nocturna i la febre s'intensifiquen i es prolonguen en el temps, i apareixen infeccions oportunistes -pneumònia per P. Carinii, la toxoplasmosi cerebral, la tuberculosi...-, malalties del sistema nerviós i alguns tumors com el carcinoma de Kaposi.

Com es transmet el VIH?

PER 4 FLUÏTS CORPORALS	
	Sang
	Semen
	Secrecions vaginals
	Llet materna

PER 3 VIES DE TRANSMISSIÓ

SEXUAL

Relacions sexuals amb **penetració vaginal, anal o bucogenital sense protecció**. Actualment és la principal via de transmissió del VIH.

SANGUÍNIA

Pas de sang de la persona infectada al torrent sanguini de la persona no infectada. Això pot passar:

- utilitzant instruments que no s'hagin desinfectat o esterilitzat bé - realització de pírcings i tatuatges-
- compartint raspalls de dents, fulletes d'afaitar o altres estris punxants o tallants
- compartint xeringues o agulles, utensilis de cuinar droga.

VERTICAL

De mare infectada al bebè durant **l'embaràs, el part, i la lactància materna**. Aquesta via de transmissió s'ha reduït de manera significativa, en el nostre medi, amb l'administració de tractament antiretroviral durant l'embaràs, la cesària electiva i evitant l'alletament matern.

Perquè hi hagi **transmissió** hi ha d'haver **contacte directe entre el fluït infectat** i una **porta d'entrada** al cos a través de les mucoses -revestiment interior de la boca, vagina, gland i anus- o alguna ferida oberta i profunda.

Com no es transmet el VIH?

Com el VIH **no és transmet per: saliva, suor, llàgrimes, tos o esternuts, orina, matèries fecals o per l'aire**, no hi pot haver risc d'infectar-se amb les activitats o contactes que s'indiquen a la taula següent:

NO ES TRANSMET

Per donar la mà, besar-se, abraçar-se, amb la masturbació mútua o donant-se massatges.

Per contacte en la vida quotidiana: a casa, centres educatius, carrer, instal·lacions esportives, bars, piscines, transports, llocs de feina, excursions...

Per compartint: coberts, tassons, roba, telèfons, WC, dutxes...

Picadures de moscards, altres insectes o animals.

EXEMPLES D'ACTIVITATS QUE NO COMPORTEN CAP RISC

- Compartir: llapis o bolígrafs mossegats, joguines xupades, menjar, instruments musicals, coberts, roba o altres objectes
- Beure del mateix tassó o de la mateixa botella o canyeta
- Canviar bolquers
- Netejar els mocs a un infant
- Utilitzar els mateixos lavabos i les mateixes dutxes
- Seure a la mateixa cadira
- Tossir i esternudar
- Fer o rebre mossegades o rapinyades

Com es diagnostica el VIH?

El diagnòstic es realitza mitjançant una senzilla **anàlisi de sang** que detecta la presència d'anticossos contra el VIH. **Els anticossos es poden detectar a partir de la tercera setmana** des de que s'hagi produït la infecció. **La prova és considerada fiable a partir de les dotze setmanes.** Abans de la tercera setmana es pot detectar el virus a través de tècniques de biologia molecular (PCR).

Es considera que la persona està infectada quan es detecten anticossos en sang. En aquest cas es diu que la persona és **seropositiva** i pot transmetre la infecció. Quan les proves serològiques són negatives diem que la persona és **seronegativa**, vol dir que no està infectada pel VIH.

En el cas dels bebès nascuts de mares seropositives aquest són sempre seropositius fins als dotze-davuit mesos des del naixement, ja que els anticossos de la mare passen al bebè de forma passiva a través de la placenta durant l'embaràs, per saber que està infectat s'han de realitzar **proves virològiques**.

Hi ha curació pel VIH/SIDA?

Actualment **no hi ha ni tractament curatiu ni vacuna** encara que s'han produït enormes avanços científics en els **tractaments** d'aquesta infecció.

Els tractaments amb antiretrovirals **han reduït la mortalitat** associada al VIH i eviten, quan es prenen de forma correcta i es porta una vida saludable, que les persones infectades emmalalteixin o desenvolupin la sida **aconseguint una bona qualitat i l'expectativa de vida.**

LA CONVIVÈNCIA EN ELS CENTRES EDUCATIUS I EL VIH/SIDA

En tots els estudis realitzats fins ara **no s'ha descrit cap cas d'infants, joves o persones adultes que s'hagin infectat pel VIH per la simple convivència amb una persona infectada** en el centre educatiu o en la família.

Els infants i adolescents infectats

La convivència amb infants i adolescents infectats pel VIH **no comporta cap risc pels membres de la comunitat educativa**, sempre i quan es segueixin les mesures de prevenció universal de les infeccions. **Poden acudir** al centre educatiu **sense cap tipus de restricció. En el cas que es produís aquesta restricció** s'estarien vulnerant els seus drets fonamentals.

El personal docent i no docent infectat

El professorat i el personal no docent -de cuina, administratiu, de neteja...- infectat pel VIH i que es trobi en condicions de treballar, **no representa cap risc** per la resta de la comunitat educativa. En cas d'apartar-los per aquest motiu del seu lloc de feina s'incorr en un acte de discriminació laboral i vulneració dels seus drets.

MESURES DE PREVENCIÓ UNIVERSAL DE LES INFECCIONS

El VIH és **sensible als desinfectants habituals** i les mesures preventives de protecció universal davant de qualsevol circumstància i/o persona són les que s'han de seguir per evitar la transmissió del VIH i de qualsevol altra malaltia de transmissió sanguínia.

Higiene personal

Com a norma bàsica d'higiene **no s'han de compartir objectes personals que es puguin contaminar amb sang** – maquinetes d'afaitar, tallaungles...- **i s'han d'utilitzar tovalloletes d'un sol ús.**

Higiene general del centre educatiu

Per la **neteja general** del centre educatiu cal utilitzar **aigua i lleixiu** -1 part de lleixiu per 10 d'aigua o bé un tassó de lleixiu en un poal d'aigua-. **Cal canviar sovint l'aigua.**

Les taques de sang sobre objectes, superfícies o el terra s'han de **netejar primer amb aigua i sabó, i després amb una solució de lleixiu domèstic** concentrat -1 part de lleixiu per 10 d'aigua-, que es deixarà actuar entre 15 i 30 minuts.

Higiene de la roba

La roba s'ha de rentar aplicant els procediments habituals - aigua calenta i detergent- . Si es tracta de peces més delicades que no admeten lleixiu ni altes temperatures, caldrà submergir-les en aigua i sabó durant 30 minuts i després rentar-les.

Les ferides amb sang

En els centres educatius la probabilitat que es doni una situació d'accident que pugui donar lloc a la transmissió del VIH per via sanguínia, ja que les altres vies de transmissió -vertical i sexual- queden excloses, **és pràcticament inexistent**, tal com indiquen fins ara els estudis epidemiològics en diferents països del món.

Per desinfectar les ferides amb sang sempre s'ha d'actuar de la mateixa manera i prendre les mateixes precaucions amb tothom, per assegurar la protecció i prevenir qualsevol malaltia de transmissió per sang.

Els passos a seguir, tal com indica el Protocol de primers auxilis i altres problemes de salut als centres educatius, **davant una ferida són els següents:**

CURA D'UNA FERIDA	
●	Rentar-se les mans
●	Posar-se guants d'un sol ús
●	Netejar la ferida des del centre cap a l'exterior amb una gasa estèril i aigua i sabó o sèrum fisiològic, no emprar cotó
●	Treure els cossos estranys visibles -estelles, arena...- amb aigua abundant
●	Aplicar-hi un antisèptic, clorhexidina. Evitar emprar-hi povidona iodada, aigua oxigenada, alcohol i derivats mercurials
●	Protegir la ferida amb un apòsit, una tireta o un embenatge. No emprar cotó
●	Si la ferida continua sagnant però de manera lleu, pressionar damunt la ferida. Si és en una extremitat, aixecar-la
●	Si la ferida és penetrant: ○ Tapar-la amb un apòsit, no amb cotó ○ Col·locar la víctima en posició semiasseguda, llevat que la ferida sigui a l'abdomen; en aquest cas cal ajoure-la i posar-li les extremitats inferiors lleugerament doblegades ○ Si les lesions semblen alarmants, avisar el 061 i seguir les seves indicacions ○ Mai no deixar la víctima tota sola ○ Si la ferida ha estat produïda per un objecte punxant, mai s'ha de treure de la ferida
●	En acabar rentar-se novament les mans

Cal tenir en compta:

- **En el cas de que es tengui una petita ferida i es toqui sang d'una persona infectada no cal alarmar-se**, una ferida d'aquest tipus ja ha iniciat el procés de cicatrització, el cos té un sistema d'aïllament per tal de protegir l'organisme de qualsevol transmissió, inclosa el VIH. **No s'han donat casos de transmissió del virus per aquesta circumstància.**
- **Protegir les ferides obertes** que es puguin tenir amb apòsits impermeables.
- **Utilitzar guants** en manipular qualsevol fluïd corporal o ferides.

Malgrat tot, **si es dona una situació d'exposició accidental cal acudir al centre de salut, als serveis de medicina preventiva o al servei d'urgències corresponent.**

Més informació:

http://die.caib.es/normativa/pdf/2011/2011_Protocol_de_PrimersAuxilis_ialtres_problemes_salut.pdf

Eliminació de residus

- **L'orina i el material fecal** s'han d'eliminar a l'inodor de la forma habitual.
- **Els orinals** s'han de netejar amb aigua abundant i periòdicament s'han de desinfectar amb lleixiu diluïda – 1 part de lleixiu en 9 d'aigua-.
- **Els bolquers, tovalloletes de paper, guant d'un sol ús, material utilitzat per fer cures, etc.** s'han d'introduir en una doble bossa de plàstic tancada, fora de l'abast dels infants, i llançar-les posteriorment al fons per la seva eliminació definitiva.

PROTECCIÓ DE LES PERSONES INFECTADES PEL VIH

Actituds davant les persones infectades

Després de més de 30 anys des dels primers diagnòstics de la sida **se segueix produint situacions de discriminació de les persones afectades pel VIH**, que sol ser causada per una por injustificada per manca d'informació.

Disposar d'informació adequada i examinar les pròpies actituds davant d'aquesta infecció és la millor manera **d'evitar** actituds i conductes de **discriminació**. És important que el professorat sigui molt conscient del seu paper educatiu i eviti que les seves opinions personals influeixin en la seva actitud professional.

Coneixement de l'estat de salut respecte al VIH

Tenint en compte que **les mesures preventives davant la transmissió de qualsevol malaltia transmissible per la sang s'han de prendre sempre amb tothom**, i no només per a la infecció del VIH, **no cal conèixer l'estat de salut respecte al VIH** dels infants, adolescents o del personal del centre. És decisió del familiar directe, de les persones cuidadores o de la persona adulta infectada informar-ne al centre educatiu.

La persona assabentada d'una possible infecció, **ha de mantenir l'adequada reserva d'aquesta informació** i només la podrà **utilitzar amb l'autorització expressa** d'un familiar directe de l'infant/adolescent o de la persona afectada si és adulta. **El director o la directora del centre és la persona més indicada per rebre aquesta informació**. També **és qui decidirà si és convenient donar-la a altres professionals, garantint el dret a la confidencialitat**.

Tampoc està justificat que en **l'expedient acadèmic** hi figurin dades referents a la salut de l'infant o adolescent.

Dret a la intimitat i a la confidencialitat

La intimitat i la privacitat estan entrellaçats amb valors com la dignitat, la llibertat i la igualtat que són drets inherents al ser humà. **El dret a la intimitat** i la conseqüent **protecció de la confidencialitat** de la informació sanitària és entès com **un bé fonamental** contingut en la nostra Constitució Espanyola de 1978, que deriva del dret al respecte a la vida privada i familiar.

La seva protecció és un deure ètic i una obligació legal.

Aquest dret **compreu el dret a la confidencialitat**, equiparable al secret professional, **entès com una obligació imposita al professional en l'exercici de la seva activitat laboral quan s'endinsa en la intimitat d'una persona**. Es tracta de garantir la informació només sigui accessible per aquelles persones autoritzades i que **les obliga a no revelar ni utilitzar la informació obtinguda en aquest marc de confiança**.

El respecte a la privacitat informativa fa referència al que altres persones poden conèixer de nosaltres i **quines dades nostres podem permetre que manegin i amb quina finalitat**.

PER A MÉS INFORMACIÓ

- Coordinació Autònoma de Drogues i de l'Estratègia del Sida.
Conselleria de Salut
C/ de Jesús, 38 A
07010, Palma
Tel. 971 177 360
<http://vihsida.caib.es>
- Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció d'Infeccions de Transmissió Sexual (CAITS).
C/ del Carme, 18
07003, Palma
Tel. 971 175 729
caitspalma@hotmail.com
- Associació de Lluita Anti-Sida de les Illes Balears (ALAS)
C/ del General Riera, 3 2n A
07003, Palma
Tel./whatsapp 680 730 303
alas@alas-baleares.com
www.alas-baleares.com

BIBLIOGRAFIA

- ASSOCIACIÓ DE LLUITA ANTI-SIDA DE LES ILLES BALEARS. *La convivència a les escoles i el VIH/sida*. Palma: Govern de les Illes Balears. Direcció General d'Ordenació i Innovació, s/d.
http://weib.caib.es/Recursos/sida/sida_doc_prof.pdf
- FONT OLIVER, Maria Antònia [et al.]. *Protocol de primers auxilis i altres problemes de salut als centres educatius*. Palma: Govern de les Illes Balears, 2011.
http://die.caib.es/normativa/pdf/2011/2011_Protocol_de_PrimersAuxilis_i_altres_problemes_salut.pdf
- FORTUNY, Clàudia; GARRIGA, Pilar. *Sida i comunitat escolar: informació per a professionals de l'àmbit educatiu*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2009.
<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0076/b4470109-7deb-44b3-a13a-3b092ffa6571/sidacescol.pdf>
- SERVICIO GALLEGO DE SALUD. *Intimidación y confidencialidad: obligación legal y compromiso ético*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, 2013.
http://bibliosaude.sergas.es/DXerais/594/intimidade-CAST_170913.pdf
- SERVICIO VASCO DE SALUD / DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADES E INVESTIGACIÓN. *La infección por el Sida en guarderías y centros escolares. Información para educadores y educadoras.*, s/d.
www.osakidetza.euskadi.eus/contenidos/informacion/sida_manuales_folle_tos/es_sida/adjuntos/Guarderias_c.pdf

